

самореалізації; високий рівень креативності як особистісної якості. Такі студенти характеризуються наявністю широкого спектру творчих можливостей, який зростає при стабільно позитивному ставленні майбутнього педагога до вияву творчості в технологічно-педагогічній діяльності інших, віри в себе та власні можливості [2].

Формування творчого потенціалу майбутнього вчителя технологій розглядається нами як діалектичний процес становлення та формування структурних компонентів творчого потенціалу майбутнього вчителя за умови вирішального впливу цілеспрямованої внутрішньовузівської підготовки до розвитку творчого потенціалу у процесі духовно-творчого збагачення навчальних відносин, створення розгалуженої системи професійно-творчого самовиявлення в освітньому середовищі ВНЗ.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Карпова І. Г. Соціально-педагогічні чинники виявлення творчого потенціалу студента у позанавчальній діяльності вищого навчального закладу / І. Г. Карпова // Соціалізація особистості : [зб. наук. праць / за заг. ред. проф. А. Й. Капської. – Том XXXI. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – С. 166–180.
2. Коваленко Л. Г. Деякі аспекти проблеми формування у вищій школі творчого потенціалу фахівця технологічної освіти / Л. Г. Коваленко // Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. – Черкаси – 2009. – С.53-57.
3. Мироненко Н. В. Особливості проблемного навчання щодо розвитку творчо-інтелектуальних здібностей учнів на уроках технологій / Н. В. Мироненко // Наукові записки. – Випуск 82. – Серія : Педагогічні науки : в 2 ч. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, – 2009 – Ч. 1. – С 69-75.
4. Посталюк Н. Ю. Творческий стиль деятельности. Педагогический аспект. Изд.-во Казанский университет, 1989. – 205с.
5. Шпачинський І. Л. Технічна творчість у світлі концепції розвиваючого навчання // Матеріали 4-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Творчість як предмет міждисциплінарних досліджень та навчання». – Київ: НТТУ «КПІ», 1997. – С. 61.
6. Яренчук Л. Г. Випереджувальний розвиток творчого потенціалу майбутнього вчителя технологій: деякі результати експериментального дослідження / Л. Г. Яренчук // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського: Зб. наук. пр. – Одеса. – 2011р. – №1-2. – С.187-192.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Хріненко Тетяна Вікторівна – завідувача швейною майстернею, кафедра загально технічних дисциплін та методики трудового навчання КДПУ ім. В.Винниченка.

Коло наукових інтересів: дослідження проблем професійної підготовки вчителів технологій.

ВИВЧЕННЯ СИСТЕМИ ГОТОВНОСТІ ДО ЕВРИСТИЧНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ У САМООЦІНКАХ ПЕДАГОГІВ ЛІЦЕЮ.

Борис ЧАГОВЕЦЬ (Кривий Ріг)

У статті висвітлено проблеми формування готовності вчителів ліцею до евристичного навчання, розкрито роль самооцінки педагога в її становленні.

В статті розглядаються проблеми формування готовності учителів ліцею к евристичному обученню, розкривається роль самооцінки педагога в ее становленні.

Ключові слова: Готовність до евристичного навчання, самооцінка педагогів

Постановка проблеми у загальному вигляді. До особи вчителя завжди ставилися найвищі вимоги. Він повинен володіти активною життєвою позицією, високим рівнем розвитку професійних якостей, загальною культурою, широкою ерудицією, етичними якостями та ін. Висока суспільна значущість результатів діяльності вчителя обумовлює необхідність постійного пошуку шляхів і засобів вдосконалення його професійної педагогічної підготовки, умов, що забезпечують професійне становлення особи педагога. Звідси та велика увага, яка приділяється в педагогічних дослідженнях вивченню специфіки педагогічної діяльності, створенню професіограми вчителя, визначенню структури, змісту, форм і методів теоретичної й практичної підготовки студентів педагогічних вузів, розробці методик, що сприяють розвитку їх загальних і спеціальних здібностей, умінь і навичок.

Вирішення завдань інтенсифікації процесу підготовки вчителя знаходиться в нерозривному зв'язку з формуванням особи педагога. Сьогодні школі потрібні вчителі, які можуть конструювати, аналізувати, коректувати й самостійно вдосконалювати свою педагогічну діяльність. Цього вимагає сучасна соціально-педагогічна ситуація, в якій фіксується перехід від масово-репродуктивних форм і методів викладання до індивідуально – творчих, звертається увага на необхідність сформованої потреби в професійній самоосвіті, саморозвитку.

Сучасна практика вимагає від учителя мобілізації й розвитку його педагогічних якостей, індивідуальності траєкторії педагогічної діяльності вчителя, результатом якої стане створена вчителем власна педагогічна система, яка буде сприяти не тільки розвитку педагогічної майстерності, а й розвитку евристичного мислення. Таким чином, постає необхідність у підготовці педагогів, здатних до творчої праці, готових здійснювати евристичне навчання учнів.

На першому етапі експерименту приділяється увага виявленню і вивченню професійних здібностей вчителя, його схильності до дослідницької діяльності, що зрештою визначає готовність до експериментальної роботи. У ході ж самого експерименту невідповідності між очікуваними і такими, що реалізуються досягненнями, психологічний, емоційний стан вчителя залишаються за межами уваги.

Аналіз теорії й практики проблеми, що вивчається, дозволив нам виявити наступні протиріччя:

– між потребою вчителя в евристичному навчанні і недосконалістю механізму його підготовки до участі в ньому;

– між залежністю ефективності евристичного навчання від професійних умінь, здібностей вчителя і відсутністю здійснювати самооцінку готовності до евристичного навчання;

– між необхідністю підвищення результативності евристичного навчання і відсутністю у вчителів навичок здійснення самооцінки успішності своєї участі в ньому .

Виявлені протиріччя зумовили проблему дослідження, яка полягає в необхідності вчителем здійснювати самооцінку успішності евристичної діяльності ліцеїстів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях приділяється належна увага професійній підготовці вчителя, зокрема змісту педагогічної освіти (А. Алексюк, С. Гончаренко, М. Євтух, І. Зязюн, І. Підласий та інші), оптимізації методів і прийомів професійної підготовки фахівців (Д. Кавторадзе, М. Поташник, Т. Яценко та інші), інноваційній діяльності й творчому розвитку педагога (В. Загвязинський, М. Кларин, Л. Кондрашова, В. Сластенін), концептуальні ідеї проблемного і евристичного навчання (В. Андрєєв, В. Библер, Д. Вилькеєв, І. Лернер, М. Махмутов, В. Оконь, А. Тряпичина), ідеї педагогічної взаємодії в евристичному навчанні (О. Макаричева, Ю. Сенько, В. Соколов, А. Хуторской та інші), теоретичні основи евристики як науки (Г. Альтшуллер, Ю. Кулюткін, В. Пушкін та інші). Досить широке висвітлення питань, пов'язаних з професійною діяльністю вчителя, свідчить про актуальність і практичну складність рішення даного феномену. На практиці недостатньо приділяється уваги готовності вчителів здійснення евристичного навчання учнів.

Тим часом найважливішою умовою професіоналізму вчителя сьогодні є поглиблене самопізнання, самооцінка, співвідношення його індивідуальних особливостей з вимогами педагогічної діяльності і взаємодії з учнями, вироблення на цій основі власного стилю.

Проблема формування самооцінки знайшла своє віддзеркалення в працях Л. Божовіч, В. Моросанової, Л. Каріозової, Ю. Кулюткіна, В. Мерліна, Е. Савонько, В. Сафіна, Г. Сухобської, в дисертаційних дослідженнях Н. Бочарьової, Е. Кирилової, В. Маралова, О. Меженцева, О. Цокур, А. Шутенко, Л. Яковлевої та інші. Глибокий аналіз цієї проблеми висвітлено В. Мясивцевим і А. Петровським. Вивчена психологічна основа цього феномену, розкриті функції самооцінки в цілісній структурі особистості, описані види самооцінки з точки зору її адекватності.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У практиці роботи вчителя при здійсненні евристичного навчання не забезпечується і не розглядається важлива умова підвищення її

результативності – здатність учителя здійснювати самооцінку успішності власної практичної діяльності і при виявленні помилки вчасно її корегувати. Відсутність практичних умінь здійснення цієї процедури пов'язана з невідпрацьованістю механізму самооцінки вчителя, його участі в освітній діяльності школи, і в результаті успішності в цілому.

Мета статті полягає у необхідності розробки системи здійснення вчителями власної самооцінки успішності своєї участі в евристичному навчанні учнів ліцею і визначенні умов, які забезпечують формування цієї самооцінки.

Виклад основного матеріалу. Успіх професійної роботи вчителя багато в чому залежить від його професійної майстерності, рівня сформованості дослідницьких умінь, успішності його участі як ключової фігури в процесі здійснення інновацій. Тим часом діяльність по впровадженню евристичного навчання супроводжується ускладненими умовами її здійснення: відмовою від традиційних способів вирішення професійних завдань, невизначеністю проблемної ситуації, напруженим творчим пошуком, загостреним почуттям відповідальності за успіх своєї праці. Умови, що супроводжують нововведення вчителя, затрудняють його роботу і за несприятливих обставин можуть привести вчителя до небажаних результатів. Тому вчитель, будучи головним суб'єктом власних інновацій, позбавлений самостійності й упевненості у виборі правильних рішень у процесі їх здійснення. На нашу думку, якщо вчитель освоїть механізм здійснення самооцінки успішності своєї участі в здійсненні евристичного навчання, то це сприятиме: підвищенню рівня мотивації його участі в інноваційній діяльності, обумовленої мірою сформованості особистих якостей, необхідних для її здійснення; – підвищенню об'єктивності результатів здійснюваної ним самооцінки власної педагогічної діяльності і зростанню його професійної майстерності.

Інструментарій у вигляді діагностичних методик, яким необхідно озброїти вчителя для здійснення самоаналізу своєї експериментальної діяльності, повинен вирішувати наступні завдання: виявляти і вивчати рівень педагогічної майстерності; виявляти і вивчати інноваційний потенціал, готовність і вміння удосконалювати власну педагогічну діяльність в процесі експериментальної роботи; виявляти і вивчати рівень результативності й успішності цієї роботи.

Практика показує, що несформованість адекватної професійної самооцінки педагогів впливає негативно на процес формування професійних знань, умінь і навичок, гальмує творчі прояви особистості вчителя в саморозвитку і самовдосконаленні, що є одним з важливих чинників дезадаптації молодого фахівця в безпосередній педагогічній діяльності.

Для самооцінки рівня професійно-педагогічної компетентності вчителя нами була вибрана самодіагностика за напрямками, що в сукупності дають учителеві найповніші уявлення про свої перспективи щодо здійснення евристичного навчання: аналіз бази професійних знань, умінь і навичок, необхідних для реалізації педагогічних нововведень; аналіз і характер творчої діяльності вчителя; готовність до дослідницької діяльності.

Аналіз проведеного анкетування серед педагогів ліцею свідчить що 93% педагогів розуміють і мають потребу здійснювати евристичне навчання ліцеїстів, але лише 31% постійно впроваджує евристичне навчання в педагогічну практику. Це свідчить про те, що в основному використовуються репродуктивні методики (78%), навчальні алгоритми (57%), а алгоритмічно-евристичні і евристичні прийоми використовуються не в повній мірі (21%).

Переважає більшість вчителів використовують евристику при поясненні нового навчального матеріалу (41%) і лише вчителі математики і фізики найчастіше застосовують евристичні прийоми при розв'язуванні навчальних задач (52 %). Індивідуальні співбесіди з вчителями, аналіз роботи предметних кафедр ліцею, участь учителів у методичних семінарах, відвідування уроків вчителів адміністрацією ліцею показало, що готовність вчителя до впровадження евристичного навчання потребує системної роботи, створення відповідних умов щодо здійснення евристичного навчання ліцеїстів. На нашу думку такими умовами повинні бути:

- розуміння суті евристичного навчання ліцеїстів;
- потреба здійснювати евристичне навчання;
- глибокі знання фактичного навчального матеріалу;
- власний погляд на методики навчання учнів;
- врахування психологічних характеристик ліцеїстів, можливості здійснювати індивідуальний підхід у навчанні;
- створювати і мати в методичному досвіді загальні та індивідуальні інтелектуально-дидактичні орієнтири для здійснення евристичного навчання ліцеїстів;
- генерувати методичні ідеї, використовувати алгоритмічно-евристичні й евристичні прийоми подання нового навчального матеріалу і розв'язування задач.

Особливу увагу при евристичному навчанні вчителю треба приділяти індивідуалізації навчання учнів, мірі засвоєння ними навчального матеріалу враховуючи навчальні здібності кожного учня і загальний інтелектуальний фон класу. Важливою методичною опорою в цьому виступають інтелектуально-дидактичні орієнтири для всього класу і для окремого учня, коли він використовує частково послідовність

міркувань учителя, додає свої думки, скоріше визначає напрямок пошуку, здійснює суб'єктивне відкриття або досягає вирішення проблеми.

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, про необхідність використання самооцінки вчителя щодо евристичного навчання ліцеїстів, як рушійної сили розвитку особистості і професійного становлення педагога. Сукупність творчої діяльності вчителя дозволять підвищити рівень професійно-педагогічної підготовки, в цілому, і міру адекватності професійної самооцінки, зокрема.

Висновки. Таким чином, важливою умовою професіоналізму вчителя сьогодні в основному є поглиблене самопізнання, самооцінка, співвідношення його власних особливостей з вимогами педагогічної діяльності і взаємодії з учнями, вироблення на цій основі власної педагогічної системи.

БІБЛОГРАФІЯ

1. Загвязинский В. И. Развитие педагогического творчества учителей. М.: Знание, 1986. - 40 с.
2. Кан-Калик В. А. Педагогическое творчество учителя / Кан-Калик В. А., Никандров Н.Д. – М, 1987. – 159 с.
3. Кулюткин Ю. Н. Творческое мышление и профессиональная деятельность учителя. //Вопросы психологии. 1996. - № 10. - С. 24 - 29.
4. Соколов В. Н. Методологические и теоретические основы педагогической эвристики. Дис. док. пед. наук, Самара. 1999, 465с

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Чаговець Борис Миколайович – заступник директора Криворізького природничо-наукового ліцею з науково-методичної роботи.

Коло наукових інтересів: евристичне навчання учнів, самооцінка педагогів.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ СТУДЕНТСЬКИХ ХУДОЖНІХ КОЛЕКТИВІВ.

Інга ШЕВЧЕНКО, Геннадій БРОДСЬКИЙ (Кіровоград)

У статті йдеться про особливості професійної підготовки студентів мистецького факультету, розглядаються нові підходи до формування і розвитку професійно цінних якостей особистості педагога-музиканта в колективній музичній творчості.

В статті йде про особливості професійної підготовки студентів факультета мистецтв, розглядаються нові підходи до формування і розвитку професійно цінних якостей особистості педагога-музиканта в колективній музичній творчості.

Ключові слова: професійні якості, студенти, музика, художній колектив, професійна діяльність.